

1 Kakšni so pogoji za razvezo zakonske zveze?

Pravo Republike Slovenije pozna: a) razvezo zakonske zveze na podlagi sporazuma zakoncev in b) razvezo zakonske zveze na podlagi tožbe

a) V primeru **razveze na podlagi sporazuma zakoncev** sodišče zakonsko zvezo v skladu s 64. členom Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (v nadaljevanju ZZZDR) razveže, če sta se zakonca sporazumela o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih (pri čemer je potrebno pridobiti mnenje centra za socialno delo) in če sta predložila v obliki izvršljivega notarskega zapisa sklenjen sporazum o delitvi skupnega premoženja, če sta se sporazumela o tem kdo ostane ali postane najemnik stanovanja in o preživljanju zakonca, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen.

b) V primeru, da je zakonska zveza iz kateregakoli vzroka nevzdržna sme vsak zakonec **s tožbo na razvezo** zahtevati razvezo zakonske zveze. Sodišče v tem primeru odloči tudi o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši. Preden odloči mora pridobiti mnenje centra za socialno delo. V obeh primerih, tako ob prejemu predloga za sporazumno razvezo kot ob prejemu tožbe za razvezo zakonske zveze, sodišče naloži pristojnemu *centru za socialno delo*, naj opravi svetovalni razgovor, ki sta se ga dolžna udeležiti oba zakonca osebno brez pooblaščenec. O opravljenem svetovalnem razgovoru poroča center za socialno delo sodišču.

2 Kakšni so razlogi za razvezo zakonske zveze?

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih pozna le en razvezni razlog: *nevzdržnost zakonske zveze*. To pomeni, da je zakonska zveza že tako globoko in trajno omajana, da je ni več mogoče rešiti. Za nevzdržno se zakonska zveza šteje le tedaj, ko odnosi med zakoncema niso samo prehodno skaljeni, ampak so zavoljo resnih vzrokov trajno in globoko omajani. Nevzdržnost se ocenjuje po stanju v času sojenja, upošteva vse okoliščine, ki so pripeljale do tega stanja. Sodišče ugotavlja nevzdržnost tudi tedaj, kadar toženi zakonec z razvezo soglaša.

Zakonska zveza se lahko razveže na zahtevo enega ali drugega zakonca. Ni potrebno, da je zakonska zveza nevzdržna za oba zakonca.

Vprašanje krivde za nevzdržnost zakonske zveze se ne postavlja in je sodišče tudi ne ugotavlja. Zakonska zveza se tako lahko razveže tudi na zahtevo zakonca, ki je kriv za stanje nevzdržnosti v zakonski zvezi.

3 Katere so pravne posledice razveze, kar zadeva:

Pravne posledice razveze so podrobneje opisane v nadaljevanju:

3.1 osebne odnose med zakoncema (na primer priimek);

Oseba, ki je ob sklenitvi zakonske zveze spremenila svoje osebno ime, lahko v 6 mesecih po pravnomočnosti sodbe o razvezi oziroma o razveljavitvi zakonske zveze poda izjavo, da želi imeti priimek, ki ga je imela pred sklenitvijo razvezane zakonske zveze. Takšno izjavo lahko poda le oseba, ki svojo priimka v času trajanja zakonske zveze ni dodatno spreminjala (17. člen Zakona o osebnem imenu – ZOI-1). Vprašanje spremembe priimka je upravna zadeva, o njej ne odloča sodišče, pač pa upravni organ.

3.2 razdelitev premoženja zakoncev;

Za delitev skupnega premoženja zakoncev velja **zakonska domneva, da sta deleža zakoncev na skupnem premoženju enaka**, vendar pa lahko zakonec, ki misli, da je z delitvijo na enake dele prikrajšan, zahteva določitev deleža po prispevanju k skupnemu premoženju. Pri tem sodišče ne upošteva le dohodka vsakega zakonca, temveč tudi druge okoliščine, kot npr. pomoč, ki jo zakonec daje drugemu zakoncu, varstvo in vzgojo otrok, opravljanje domačih del, skrb za ohranitev premoženja in vsako drugo obliko dela in sodelovanje pri upravi, ohranitvi in povečanju skupnega premoženja.

3.3 mladoletne otroke zakoncev;

VARSTVO IN VZGOJA OTROK

Ø V primeru razveze na podlagi sporazuma, se morata zakonca **sporazumeti o vzgoji in varstvu otrok**, sodišče pa oceni ali je ta sporazum v skladu s koristjo otrok. Sporazumeta se lahko,

da imata oziroma obdržita oba varstvo in vzgojo otrok ali

da bodo vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali

da bodo eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju.

Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo.

Če sta starša *dosegla sporazum o varstvu in vzgoji*, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku o tem izda sklep.

Če se ne sporazumeta ali če sporazum ni v korist otrok, sodišče ne razveže zakonske zveze na podlagi sporazuma, pač pa je potrebna tožba.

Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o vzgoji in varstvu otrok, **odloči sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev**,

da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali

da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju,

v izjemnih primerih, da se vsi ali nekateri otroci zaupajo v varstvo in vzgojo tretji osebi,

pri čemer mora pred odločitvijo pridobiti mnenje centra za socialno delo, pri odločanju pa upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razmeti njegov pomen in posledice.

Ø V primeru razveze na podlagi **tožbe** za ureditev razmerja razvezanih zakoncev od skupnih mladoletnih otrok sodišče odloči o varstvu in vzgoji otrok, potem ko ugotovi, kako bodo otrokove koristi najboljše zagotovljene. Tudi v tem primeru, pa se lahko starša sporazumeta o vzgoji in varstvu skupnih otrok v korist otrok. Pri tem po smislu velja enako kot glede varstva in vzgoje otroka v primeru sporazumne razveze zakonske zveze. Odločitev o tem pri kom bodo mladoletni otroci po razvezi, o stikih s tistim od staršev, s katerim ne bodo živeli ter o preživnini, je obvezen sestavni del sodbe o razvezi zakonske zveze

STIKI

starša si morata prizadevati, da se o načinu izvrševanja stikov sporazumeta;

če **sta se o tem sporazumela**, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep; če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, predlog zavrne;

če se starša **o tem ne moreta sporazumeti**, odloči na predlog enega ali drugega sodišče (v primeru razveze na podlagi sporazuma zakoncev morata zakonca sporazumu predložiti sporazum o stikih, sodišče pa vneso njun sporazum v sodbo o sporazumni razvezi), pri čemer morata sodišču predložiti dokazilo centra za socialno delo, da sta poprej o tem skušala doseči sporazum;

sodišče odloča o stikih po uradni dolžnosti le v primeru, če gre za stike po razvezi na tožbo ali po razveljavitvi zakonske zveze otrokovih staršev o otrokovih stikih na prvi stopnji odločajo okrožna sodišča v nepravdnem postopku, razen če odločajo skupaj s spori o varstvu in vzgoji otrok; v tem primeru se vprašanje stikov rešuje v pravnem postopku; pri odločanju o stikih je bistvena korist otroka: šteje se, da otroku stiki niso v korist, če pomenijo za otroka psihično obremenitev ali če se sicer z njimi ogroža njegov telesni in duševni razvoj; sodišče pri odločanju upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in ki jo je sam izbral, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice;

otrok ima tudi pravico do stikov z osebami, s katerimi je družinsko povezan in nanje osebno navezan (npr. otrokovi stari starši ter (pol) bratje in (pol) sestre).

PREŽIVLJANJE med starši in otroki

zakonca se lahko o preživljanju otrok **sporazumeta s sklenitvijo sporazuma o preživljanju otroka**, ki mora biti sklenjen pred sodiščem; v tem primeru sodišče v nepravdnem postopku izda poseben sklep; v primeru, da sporazum ni v korist otroka, sodišče predlog za izdajo sklepa o potrditvi sporazuma zavrne; v primeru, da zakonca **nista dosegla sporazuma** niti sama niti s pomočjo centra za socialno delo, lahko zahtevata, da o tem odloči sodišče; pred odločitvijo mora sodišče pridobiti mnenje centra za socialno delo, upoštevati pa mora tudi mnenje otroka, če ga je ta izrazil in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice;

starši so dolžni preživljati svoje otroke praviloma do polnoletnosti oz. polnoletnega otroka dokler se otrok redno šola do dopolnjenega 26. leta, v skladu z njihovimi materialnimi in pridobitnimi zmožnostmi, tako, da je zagotovljena otrokova korist (celostni razvoj otroka);

preživnina se odmeri glede na potrebe otroka, ki zahteva preživljanje in upošteva materialne in pridobitne sposobnosti zavezanca, pri odmeri mora sodišče upoštevati otrokovo korist, tako da je preživnina primerna za zagotavljanje uspešnega telesnega in duševnega razvoja otroka; preživnine se enkrat letno uskladijo z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji;

zakonec oz. zunajzakonski partner sta dolžna preživljati mladoletnega otroka svojega partnerja, če tega otroka ne zmore preživljati nihče od njegovih staršev v primeru, da živita z mladoletnim otrokom svojega partnerja;

obstaja dolžnost polnoletnih otrok, preživljati svoje starše, če ti nimajo dovolj sredstev za življenje in si jih ne morejo pridobiti ter če tistega od staršev, ki je nepreskrbljen, ne more preživljati njegov zakonec.

3.4 obveznost plačevanja preživnine drugemu zakoncu?

upravičenec do preživnine je zakonec, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen;

preživnino lahko zahteva v postopku razveze ali s posebno tožbo v enem letu, odkar je bila zakonska zveza pravnomočno razvezana, če so pogoji za preživljanje obstajali že v času razveze in če obstajajo tudi, ko zakonec zahteva preživnino;

zakonca se o preživnini v primeru razveze tudi sporazumeta s tem, da pred notarjem skleneta sporazum o preživnini v obliki izvršljivega notarskega zapisa;

preživnina se določi za nedoločen čas ali za določen čas, ki je potreben, da se zakonec vživi v nov položaj in si uredi razmere;

višina se odmeri glede na potrebe upravičenca in zmožnosti zavezanca: določi se v mesečnem znesku in za naprej, zahteva pa se od trenutka, ko je bila vložena tožba za preživljanje, izjemoma pa tudi v enkratnem znesku;

sodišče zahtevke za preživljanje zavrne, če bi bilo plačilo preživnine upravičencu glede na vzroke, ki so pripeljali do nevdržnosti zakonske zveze, krivično do zavezanca ali če je upravičenec kadarkoli pred razvezo zakonske zveze ali po njej storil kaznivo dejanje zoper zavezanca ali koga njegovih bližnjih;

zakonec ni dolžan preživljati drugega zakonca, če bi bilo s tem ogroženo njegovo lastno preživljanje ali preživljanje mladoletnih otrok, ki jih je po zakonu dolžan preživljati;

preživnine se enkrat letno uskladijo z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji.

4 Kaj pravni izraz „prenehanje življenjske skupnosti“ dejansko pomeni?

"Življenjska skupnost" je bistven element zakonske zveze (3. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih). Prenehanje življenjske skupnosti pomeni trajno prenehanje bistvenih elementov medsebojnih odnosov med zakoncema. Ko preneha življenjska skupnost, med zakoncema preneha ekonomska skupnost, intimna in čustvena povezanost, lahko tudi skupno življenje itd .

5 Kakšni so pogoji za prenehanje življenjske skupnosti?

Zakon pogojev za prenehanje življenjske skupnosti ne določa. Sodišča o prenehanju življenjske skupnosti odločajo v vsakem posameznem postopku glede na okoliščine in posebnosti konkretnega primera.

6 Katere so pravne posledice prenehanja življenjske skupnosti?

Prenehanje življenjske skupnosti na obstoj zakonske zveze nima vpliva. Če torej preneha zgolj življenjska skupnost, ne preneha tudi zakonska zveza. Za prenehanje zakonske zveze je potrebno vložiti tožbo ali predlog za sporazumno razvezo. S prenehanjem življenjske skupnosti pa zakonca prenehata ustvarjati skupno premoženje. Zakonec, ki ni preskrbljen, pa lahko tudi najkasneje v enem letu po prenehanju življenjske skupnosti s tožbo zahteva preživnino.

7 Kaj izraz „razveljavitev zakonske zveze“ dejansko pomeni?

Razveljavitev pomeni, da v času sklenitve niso obstajali pogoji, ki jih zakon zahteva za veljavno sklenitev zakonske zveze (npr. ni bilo svobodne volje, da je bila privolitev izsiljena ali dana v zmoti, da ni bila sklenjena po predpisanem postopku ali med ožjimi sorodniki ali jo je sklenila oseba, ki je težje duševno prizadeta ali nerazsodna). Z dnem, ko postane razveljavitvena sodba pravnomočna, prenehajo pravne posledice zakonske zveze.

8 Kakšni so pogoji za razveljavitev zakonske zveze?

Ø Neveljavnost zakonske zveze ne nastopi ipso iure, ampak je potrebno, da se zakonska zveza s sodbo razveljavi.

Ø Slovensko pravo razlikuje med **relativno in absolutno neveljavno zakonsko zvezo**. Razlikovanje je v krogu upravičencev, ki lahko zahtevajo razveljavitev zakonske zveze.

a) Razlogi za **relativno neveljavnost** so:

težja duševna prizadetost oziroma nerazsodnost ob sklenitvi zakonske zveze (zahteva en ali drugi zakonec, vendar šele potem, ko je stanje prenehalo)

če je bila privolitev v sklenitev zakonske zveze izsiljena ali dana v zmoti (zakonec, ki je prisiljen ali v zmoti sklenil zakonsko zvezo)

če je zakonsko zvezo sklenila oseba, ki še ni bila stara osemnajst let (starši ali skrbnik)

b) Razlogi za **absolutno neveljavnost** so: (kot tožbeni upravičenci so poleg obeh zakoncev določene še osebe, ki imajo neposredno pravno korist od tega, da se zakonska zveza razveljavi (npr. drugi dediči umrlega zakonca lahko po njegovi smrti tožijo na razveljavitev zakonske zveze, da bi preživeli zakonca izgubil dedno pravico), poleg tega pa upravičenci lahko vložijo tožbo tudi po prenehanju zakonske zveze); tožbo lahko vložijo tudi državni tožilec:

težja duševna prizadetost ali nerazsodnost zakonca ter da to stanje v času, ko se razveljavitev zahteva še trajaja,

da je bil zakonec ob sklenitvi zakonske zveze že oziroma še poročen,

da sta bila zakonca sorodnika v ravni ali v stranski črti do vštete četrtga kolena,

da zakonca nista bila prisotna pri sklenitvi zakonske zveze oziroma, da ni bil prisoten en zakonec in pooblaščenec drugega ali

da zakonca nista sklenila zakonske zveze z namenom skupnega življenja.

9 Katere so pravne posledice razveljavitve zakonske zveze?

Pravne posledice razveljavitve zakonske zveze nastopijo z dnem, ko postane razveljavljena sodba pravnomočna. Glede premoženjskih razmerij med zakoncema, glede preživljanja nepreskrbljenega zakonca, glede vračanja daril med zakoncema in razmerja zakoncev do skupnih otrok so pravne posledice enake kot v primeru razveze zakonske zveze.

10 Ali obstajajo alternativni zunaj sodni načini reševanja sporov v zvezi z razvezo zakonske zveze, pri katerih ni treba začeti postopka pri sodišču?

Z Zakonom o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah, ki je v veljavi od junija 2008, je urejena **mediacija v sporih iz civilnopравnih, gospodarskih, delovnih, družinskih in drugih premoženjskopравnih razmerij v zvezi z zahtevki**, s katerimi stranke lahko prosto razpolagajo in se glede njih poravnajo, razen če je s posebnim zakonom za posamezne od teh sporov določeno drugače. Same zakonske zveze ni mogoče razvezati brez posredovanja sodišča, potrebno je vložiti tožbo ali sporazumni predlog.

11 Kje je treba vložiti zahtevek (tožbo) za razvezo/prenehanje življenjske skupnosti/razveljavitve zakonske zveze? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente moram priložiti zahtevku?

Za odločanje v zakonskih sporih (glede razveze ali razveljavitve zakonske zveze (posebna zahtevka glede prenehanja življenjske skupnosti slovensko pravo ne pozna), so pristojna **okrožna sodišča** (32. člen Zakona o pravdnem postopku).

Tožbi in predlogu je treba predložiti izpisek iz poročne matične knjige in izpiske iz rojstne matične knjige za otroke, na obravnavi pa se je potrebno izkazati z veljavnim osebnim dokumentom

Predlogu za sporazumno razvezo morata zakonca priložiti še:

sporazum o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih (potrebno je pridobiti mnenje centra za socialno delo)

sporazum o delitvi skupnega premoženja v obliki izvršljivega notarskega zapisa

sporazum o tem kdo ostane ali postane najemnik stanovanja in

sporazum o preživljanju zakonca, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen.

12 Ali lahko dobim pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Sodišče v celoti ali deloma oprosti stranko plačila sodnih taks, če bi bila s tem plačilom občutno zmanjšana sredstva, s katerimi se preživlja sama ali se preživljajo njeni družinski člani. Plačila sodnih taks so oproščeni tuji državljani, če tako določa mednarodna pogodba ali če velja vzajemnost (10. in 11. člen Zakona o sodnih taksah – ZST-1).

Za kritje stroškov odvetnika in izvedenca stranka lahko zaprosi za brezplačno pravno pomoč, o upravičenosti odloča okrožno sodišče po kraju stalnega prebivališča prosilca. V postopku presoja kriterije (npr. vsebinski, finančni) skladno z določili Zakona o brezplačni pravni pomoči.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo v zvezi z razvezo/prenehanjem življenjske skupnosti/razveljavitvijo zakonske zveze?

Zoper sodbo v zvezi z razvezo ali razveljavitvijo zakonske zveze je dovoljena pritožba na višje sodišče v (splošnem) roku 15 dni. Sodba s katero se zakonska zveza razveže na podlagi predloga zakoncev za sporazumno razvezo, se lahko izpodbija:

zaradi bistvenih kršitev določb pravnega postopka,

zaradi tega ker je stranka pristala na vložitev predloga v zmoti ali pod vplivom sile in zvižaje, ter

v primeru, ko niso bili izpolnjeni zakonski pogoji za razvezo zakonske zveze na podlagi predloga za sporazumno razvezo.

V zakonskih sporih revizija (izredno pravno sredstvo) ni dovoljena.

14 Kaj je treba storiti, da bo odločba o razvezi/prenehanju življenjske skupnosti/razveljavitvi zakonske zveze, ki jo je izdalo sodišče v drugi državni članici, priznana v tej državni članici?

V skladu z 21. členom Uredbe (ES) št. 2201/2003 se sodna odločba izdana v državni članici prizna, ne da bi bilo potrebno za priznanje začeti kakršenkoli poseben postopek.

Vsaka zainteresirana stranka lahko zahteva izdajo odločbe o priznanju oz. ne-priznanju sodne odločbe. V tem primeru mora stranka vložiti zahtevo za razglasitev izvršljivosti pri pristojnem okrožnem sodišču Republiki Sloveniji.

15 Pri katerem sodišču je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o razvezi/prenehanju življenjske skupnosti/razveljavitvi zakonske zveze, ki jo je izdalo sodišče v drugi državni članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Za postopek vložitve zahteve se uporablja pravo Republike Slovenije.

Stranka, ki zahteva ali izpodbija priznanje sodne odločbe ali vloži zahtevo za razglasitev izvršljivosti, mora predložiti:

izvod sodne odločbe, ki izpolnjuje pogoje potrebne za potrditev njegove verodostojnosti;

potrdilo na standardnem obrazcu o sodni odločbi v zakonskem sporu

16 Katero pravo se uporablja v postopkih razveze zakonske zveze med zakoncema, ki ne prebivata v tej državni članici ali imata različno državljanstvo?

Primarno in neposredno se za vprašanja mednarodne pristojnosti uporabljajo določila Uredbe (ES) št. 2201/2003 – Uredbe Bruselj II bis, če gre za državljane ali rezidente držav članic EU.

Če sta oba zakonca ob vložitvi tožbe državljana različnih držav, se za razvezo zakonske zveze skladno z določili slovenskega notranjega prava uporabljata kumulativno pravi držav katerih državljan sta (2. odstavek 37. člena Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku).

Če se zakonska zveza ne bi mogla razvezati po pravu držav katerih državljan sta, se za razvezo zakonske zveze uporabi pravo Republike Slovenije, če je imel eden od zakoncev ob vložitvi tožbe stalno prebivališče v Republiki Sloveniji.

Če je eden od zakoncev državljan Republike Slovenije, ki nima stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, zakonska zveza pa se ne more razvezati po pravu, določenem v drugem odstavku 37. člena Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku, se za razvezo uporabi pravo Republike Slovenije.

Sorodne povezave

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

Zadnja posodobitev: 22/03/2018

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.